

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

**ΤΜΗΜΑ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ &
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

**ΘΕΣΜΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ**

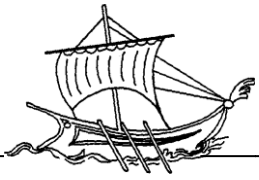
**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΟΥΤΣΙΟΥΜΑΡΗ ΚΑΝΕΛΛΑ**

Αριθμός Μητρώου: 13927

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΔΕΛΟΥΛΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Αθήνα, Απρίλιος 2020

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που με στήριξαν και με βοήθησαν ουσιαστικά όλο αυτό το διάστημα για να ολοκληρώσω την πτυχιακή μου εργασία.

Πρωτίστως, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στην Κυρία Δεδούλη Αικατερίνη, Καθηγήτρια του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την καθοδήγηση που μου παρείχε, τις συμβουλές και την επίβλεψη σε όλα τα στάδια της πτυχιακής μου εργασίας.

Επιπρόσθετα, ευχαριστώ όλους όσους συνέβαλαν με τον οποιονδήποτε τρόπο στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας και ιδιαίτερα τα μέλη της οικογένειας μου και του φιλικού περιβάλλοντος μου, οι οποίοι μου συμπαραστάθηκαν ολόψυχα όλο αυτό το χρονικό διάστημα.

Κουτσιουμάρη Κανέλλα

Αθήνα, 2020

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
2. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	6
2.1 Ιστορική αναδρομή	6
2.2 Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης	8
2.2.1 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	9
2.2.2 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο	10
2.2.3 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	11
2.2.4 Ευρωπαϊκή Επιτροπή	12
2.2.5 Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης	13
2.2.6 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα	13
2.2.7 Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο	14
2.2.8 Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	15
2.2.9 Επιτροπή των Περιφερειών	16
2.2.10 Τράπεζα Επενδύσεων	16
2.2.11 Επόπτης προστασία δεδομένων	17
2.3 Οι πολίτες της Ένωσης και τα Δικαιώματά τους	17
2.4 Ιθαγένεια στην Ένωση	19
2.4.1. Ορισμός της ιθαγένειας	19
2.4.2. Περιεχόμενο της ιθαγένειας (άρθρο 20 της ΣΛΕΕ)	20
2.4.3. Εφαρμογή της ιθαγένειας	21
2.4.4. Ο ρόλος των πολιτών	22

3. ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	24
3.1 Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ως Κινητήρια Δύναμη Ανάπτυξης	24
3.2 Ευρωπαϊκός Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων	25
3.2.1. Πότε και γιατί ισχύει;	25
3.3 Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	27
4. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	28
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	29
6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	30

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ιδέα για την ένωση της Ευρώπης δεν είναι καινούρια, έχει αποτελέσει πηγή έμπνευσης από τον 14^ο αιώνα κιόλας, σε συγγραφείς, ποιητές, φιλοσόφους καθώς και πολιτικούς, οι οποίοι προέβαλαν τα πλεονεκτήματά της και αγωνίστηκαν για την υλοποίησή της. Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας εποχής κατά την οποία οι ευρωπαϊκές χώρες και οι ευρωπαίοι πολίτες λύνουν τα προβλήματά τους με διάλογο και όχι με πόλεμο, όπως γινόταν σε προγενέστερο χρόνο, κατά συνέπεια να χάνονται ζωές. Στις μέρες μας, οι ευρωπαίοι πολίτες διευκολύνονται στις εμπορικές συναλλαγές, εφόσον η αγορά έχει κοινό νόμισμα, στις περισσότερες περιπτώσεις, ενώ τα δικαιώματά τους ως εργαζόμενοι έχουν βελτιωθεί και επίσης, είναι πιο εύκολη η μετακίνησή τους από μια χώρα στην άλλη.

Οι κανόνες, οι οποίοι θεσπίστηκαν, αντιμετωπίζουν παγκόσμιες προκλήσεις όπως είναι η παγκόσμια ύφεση καθώς και η εγκληματικότητα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι απαραίτητο να αντιμετωπίζει τυχόν προβλήματα και στοχεύει στην επάλειψή τους καθώς και στη βελτίωση του τρόπου λειτουργίας της. Έχει την υποχρέωση να πληροφορεί τους πολίτες για το τι συμβαίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, να προστατεύει τα εθνικά συμφέροντα, να είναι δημοκρατική, αποτελεσματική και ανεπηρέαστη.

Σκοπός είναι μεταξύ άλλων είναι η κατοχύρωση της κοινότητας-ένωσης των κρατών μελών, η κοινότητα-ένωση στο διεθνή χώρο, το σύστημα της έννομης προστασίας, το δημοσιονομικό σύστημα και ο κοινοτικός προϋπολογισμός, η εσωτερική αγορά. Επίσης, προστατεύονται ο χώρος ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης, ο ελεύθερος ανταγωνισμός, η εναρμόνιση των νομοθεσιών, η περιφερειακή πολιτική (βιομηχανία, έρευνα και τεχνολογία), η παιδεία, η επαγγελματική εκπαίδευση καθώς και η δημόσια υγεία, η προστασία των καταναλωτών και του περιβάλλοντος, όπως και οι εξωτερικές σχέσεις μέσω της κοινής εμπορικής πολιτικής η οποία δημιουργεί την αναπτυξιακή πολιτική. Τέλος, μεταξύ των παραπάνω διασφαλίζεται η ειρήνη, η δημοκρατία, η δικαιοσύνη, η ισότητα και κατά κύριο λόγο η τήρηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Το επίκεντρο των θεμάτων θα συντελέσει στο να γνωρίσει κανείς την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα. Είναι γνώσεις απαραίτητες για την πολιτική παιδεία, την ανάπτυξη διαλόγου και την δραστηριοποίηση στα κοινωνικά θέματα της εποχής.

2. Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή, συγκροτήθηκε για να λύνουν οι πολίτες τις όποιες διαφορές τους με διάλογο και όχι με πόλεμο, όπως γινόταν σε προγενέστερο χρόνο, κατά συνέπεια να χάνονται ζωές. Έτσι, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο (1 Σεπτεμβρίου 1939 – 2 Σεπτεμβρίου 1945), λόγω του ότι οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών δημιουργούσαν οικονομική εξάρτηση η μία από την άλλη, συστάθηκε η Ένωση, με στόχο την ελαχιστοποίηση ενδεχόμενων συγκρούσεων και την ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας.

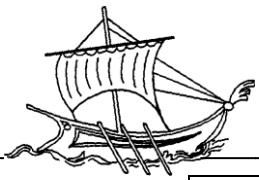
Το 1958 δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) που είχε ως στόχο την προώθηση της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ έξι χωρών, πιο συγκεκριμένα μεταξύ του Βελγίου, της Γερμανίας, της Γαλλίας, του Λουξεμβούργου και των Κάτω Χωρών. Ενώ αρχικά, ο λόγος της σύστασης ήταν η οικονομική ένωση – συνεργασία των χωρών, προέκυψαν διάφορες ενέργειές της, οι οποίες αφορούσαν θέματα σχετικά με το κλίμα, το περιβάλλον, τη δικαιοσύνη, την ασφάλεια, την υγεία, την μετανάστευση. Έτσι λοιπόν, το 1993, η μετάλλαξη αυτή παρατηρείται και αλλάζει ονομασία ο θεσμός και από Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) μετονομάζεται Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) η οποία ιδρύθηκε την 1^η Νοεμβρίου του ίδιου έτους.¹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μοναδική στον κόσμο και αποτελεί μια οικονομική και πολιτική ένωση των παρακάτω ευρωπαϊκών κρατών:²

<u>ΧΩΡΑ</u>	<u>ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ</u>	<u>ΜΕΛΟΣ ΕΕ</u>	<u>ΝΟΜΙΣΜΑ</u>	<u>ΣΗΜΑΙΑ</u>
Βέλγιο	Βρυξέλλες	1 ^η Ιανουαρίου 1958	ευρώ	
Κάτω Χώρες	Άμστερνταμ	1 ^η Ιανουαρίου 1958	ευρώ	
Γαλλία	Παρίσι	1 ^η Ιανουαρίου 1958	ευρώ	
Ιταλία	Ρώμη	1 ^η Ιανουαρίου 1958	ευρώ	

¹ Βασικές πληροφορίες για την ΕΕ, online διαθέσιμο στο https://europa.eu/european-union/about-eu_el

² <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries-el>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Γερμανία	Βερολίνο	1 ^η Ιανουαρίου 1958	ευρώ	
Λουξεμβούργο	Λουξεμβούργο	1 ^η Ιανουαρίου 1958	ευρώ	
Δανία	Κοπεγχάγη	1 ^η Ιανουαρίου 1973	ευρώ	
Δημοκρατία της Ιρλανδίας	Δουβλίνο	1 ^η Ιανουαρίου 1973	ευρώ	
Ελλάδα	Αθήνα	1 ^η Ιανουαρίου 1981	ευρώ	
Ισπανία	Μαδρίτη	1 ^η Ιανουαρίου 1986	ευρώ	
Πορτογαλία	Λισαβόνα	1 ^η Ιανουαρίου 1986	ευρώ	
Αυστρία	Βιέννη	1 ^η Ιανουαρίου 1995	ευρώ	
Φινλανδία	Ελσίνκι	1 ^η Ιανουαρίου 1995	ευρώ	
Σουηδία	Στοκχόλμη	1 ^η Ιανουαρίου 1995	σουηδική κορόνα (SEK)	
Τσεχία	Πράγα	1 ^η Μαΐου 2004	τσέχικη κορόνα	
Λιθουανία	Βίλνιους	1 ^η Μαΐου 2004	ευρώ	
Λετονία	Ρίγα	1 ^η Μαΐου 2004	Ευρώ	
Ουγγαρία	Βουδαπέστη	1 ^η Μαΐου 2004	ουγγρικό φόριντ (HUF)	
Πολωνία	Βαρσοβία	1 ^η Μαΐου 2004	πολωνικό ζλότι (PLN)	
Κύπρος	Λευκωσία	1 ^η Μαΐου 2004	Ευρώ	
Μάλτα	Βαλέτα	1 ^η Μαΐου 2004	Ευρώ	
Σλοβακία	Μπρατισλάβα	1 ^η Μαΐου 2004	Ευρώ	
Σλοβενία	Λιουμπλιάνα	1 ^η Μαΐου 2004	Ευρώ	
Εσθονία	Ταλίν	1 ^η Μαΐου 2004	Ευρώ	
Βουλγαρία	Σόφια	1 ^η Ιανουαρίου 2007	βουλγαρικό λεβ (BGN)	
Ρουμανία	Βουκουρέστι	1 ^η Ιανουαρίου 2007	ρουμανικό λέου (RON)	
Κροατία	Ζάγκρεμπ	1 ^η Ιουλίου 2013	κροατική κούνα (HRK)	

Ακολουθως, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί την πιο ισχυρή ένωση κρατών μέχρι και σήμερα στην παγκόσμια ιστορία, έχει ως στόχο την καλύτερη λειτουργία των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών τομέων και δρα σύμφωνα με τις αρμοδιότητες που ορίζουν οι Συνθήκες. Με βάση τις Συνθήκες τα κράτη μέλη της Ένωσης δίνουν χώρο στα κοινά θεσμικά όργανα που αντιπροσωπεύουν και αποτελούν το «παράγωγο δίκαιο». Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ένα θεσμικό τρίγωνο που αλληλεξαρτάται και θα πρέπει να συνεργάζεται και να εμπιστεύεται το ένα το άλλο.

3,4

2.2 Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, υπάρχουν κάποια θεσμικά όργανα τα οποία είναι αρμοδίως για την ισχύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε διαδικασία δευτερογενούς κοινής πολιτικής απαιτείται διαπραγμάτευση μεταξύ των κρατών μελών ή αλλιώς μερών. Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να συμμετέχουν όλα τα μέρη στη λήψη των αποφάσεων είτε έμμεσα, είτε άμεσα. Σε περιπτώσεις διακυβερνητικής διαδικασίας τα κράτη μέλη έχουν ως εκπροσώπους τους τα θεσμικά όργανα, τα οποία έχουν ορίσει οι ίδιοι ή οι λαοί τους και ονομάζονται αλλιώς πρωταγωνιστές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.⁵

Υπήρξαν τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η ΕΚΑΧ, Η ΕΤΡΑΤΟΜ και η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), η τελευταία είναι η σημαντικότερη και γνωστή στο ευρύ κοινό.

Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνουν:

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή
- Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο

³Βλαχάδη Μ. (2009), Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Ηρόδοτος – Δημήτριος Κ. Σταμούλης, Αθήνα σελ. 17-19

⁴ https://el.m.wikipedia.org/wiki/Ευρωπαϊκή_Ένωση

⁵ Μούσης Ν. (2008), Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ. 41-42

- Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή
- Επιτροπή των Περιφερειών
- Τράπεζα Επενδύσεων
- Επόπτης προστασίας δεδομένων

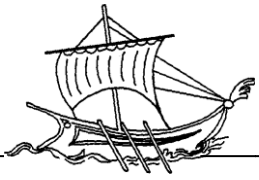
2.2.1 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εδρεύει επίσημα στο Στρασβούργο και κύριο ρόλο παίζει στην εκλογή του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και βοηθά στην ομαλή λειτουργία των παραπάνω θεσμικών οργάνων μέσω της δημοκρατίας. Είναι το εκλεγμένο όργανο που αντιπροσωπεύει τους πολίτες της Ένωσης ασκώντας της πολιτική εποπτεία όσον αφορά τις δραστηριότητές της. Οι βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκλέγονται άμεσα από τους ψηφοφόρους σε όλα τα κράτη μέλη ώστε να εκπροσωπούν το λαό και τα συμφέροντά του. Εκτός από τα μέλη, εκλέγεται και το προεδρείο το οποίο περιλαμβάνει τον πρόεδρο, τους αντιπροέδρους και τους κοσμήτορες. Για να ολοκληρωθεί ο κανονισμός λειτουργίας του απαιτείται η διάσκεψη των προέδρων, η οποία απαρτίζεται από τον πρόεδρο του Κοινοβουλίου και τους προέδρους των πολιτικών ομάδων. Το Κοινοβούλιο έχει την δυνατότητα να επεμβαίνει στην νομοθεσία και να αποφασίζει σχετικά με τον προϋπολογισμό της Ένωσης. Στόχος του είναι να προωθεί την δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, τόσο στην Ευρώπη όσο και σε ολόκληρο τον κόσμο. Συνεδριάζει ομόφωνα και σε ολομέλεια.⁶ Ελέγχει, επίσης, την καθημερινή διαχείριση των πολιτικών με ερωτήσεις προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο. Οι βασικές αποστολές του είναι η νομοθετική, η πολιτική, η δημοσιονομική και η ελεγκτική.

Οι αποστολές⁷ πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων που τίθενται στις επιτροπές και απαρτίζονται από ένα συγκεκριμένο αριθμό μελών της επιτροπής που τις διοργανώνει. Η νομοθετική αποστολή ενισχύθηκε από την συνθήκη του Άμστερνταμ και της Νίκαιας όπου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμμετείχε στην διαδικασία θέσπισης των κοινοτικών πράξεων και είχε το δικαίωμα να εγκρίνει ή να απορρίψει τις πράξεις που αφορούσαν την σύναψη ορισμένων διεθνών συμφωνιών, την ένταξη νέων μερών και τα διαρθρωτικά ταμεία. Η πολιτική αποστολή αφορά μια

⁶ Παπαγιάννης, Δ. (2007), Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα-Κομοτηνή, σελ. 126-132, 132-133

⁷ Μούσης Ν. (2008), Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ. 49-51

ετήσια γραπτή γενική έκθεση δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η οποία αφορά τις προόδους της. Η δημοσιονομική αποστολή αφορά τα έσοδα και την εξέλιξη των δαπανών της ένωσης και το Κοινοβούλιο σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνουν απόφαση για το σύνολο του προϋπολογισμού. Τέλος, η ελεγκτική αποστολή ορίζεται ως ελεγκτική εξουσία και είναι υπεύθυνη για την έγκριση εκλογής των μελών του Κοινοβουλίου⁸ καθώς και για τυχόν παραβάσεις. Απαραίτητη είναι πρώτον, η αναβάθμιση του ρόλου της επιτροπής και η ενίσχυση της εξουσίας της στον τομέα της έρευνας για να αποφεύγονται σοβαρές παραβάσεις της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού. Επίσης, οι επιθεωρητές να μπορούν να κλειδώνουν συρτάρια και γραφεία για τυχόν υποκλοπή ή καταστροφή χρήσιμων εγγράφων και να νομιμοποιηθούν για άμεσο έλεγχο ώστε να μπορούν να επιβάλλονται πρόστιμα.⁹

2.2.2 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει έδρα στις Βρυξέλλες και αποτελεί ένα από τα βασικά όργανα του κοινοτικού θεσμικού συστήματος. Απαρτίζεται από του Αρχηγούς κρατών ή Κυβερνήσεων των κρατών μελών, οι οποίοι έχουν δικαίωμα ψήφου, τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τον πρόεδρο της Επιτροπής. Οι αρμοδιότητές του έχουν επιτελικό και συντονιστικό χαρακτήρα, καθώς ρόλος του είναι ο καθορισμός των πολιτικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων της Ένωσης. Επίσης καθορίζει την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και επιλέγει τα πρόσωπα που θα τους ανατεθούν υψηλά αξιώματα. Για οποιοδήποτε ζήτημα προκύπτει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει την δυνατότητα να προτείνει λύσεις για την αντιμετώπισή του και να παραπέμψει το πρόβλημα στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁰ Δεν ασκεί νομοθετική λειτουργία ενώ αποφασίζει συναινετικά, εκτός από κάποιες περιπτώσεις, που εγκρίνει αποφάσεις ομόφωνα και με ειδική πλειοψηφία. Είναι ο χώρος στον οποίο οι ηγέτες των κρατών μελών συζητούν και ανταλλάσσουν ελεύθερα τις απόψεις τους.¹¹ Αρχικά, βάσει το άρθρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου συνεδρίαζε δύο φορές το χρόνο, ενώ βάσει της Συνθήκης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

⁸ <https://www.europa.eu/news/el/headlines/society/20160923STO43836/apostoles-tou-koinovouliou>

⁹ Πλιάκος Α. (2009), Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εφαρμογή του, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 114-115

¹⁰ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-council_el

¹¹ Βλαχάδη Μ. (2009), Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Ηρόδοτος – Δημήτριος Κ. Σταμούλης, Αθήνα σελ. 21-22

της Σεβίλλης τον Ιούνιο του 2002, συμφωνήθηκε να γίνεται τέσσερις φορές το χρόνο, σε διάστημα δυο φορές κάθε εξάμηνο, με εξαίρεση, σε περίπτωση έκτακτης Συνόδου.¹² Συνοψίζοντας, ο πρόεδρος του, ο οποίος εκλεγόταν για θητεία δύομισι ετών χωρίς ανανέωση, εξασφάλιζε την εκπροσώπηση της Ένωσης μαζί με άλλο ένα μέλος ίδιας εθνικότητας, το οποίο όμως δεν θα συμμετείχε στις διαδικασίες ψηφοφορίας. Τέλος, πρέπει να εργάζεται για την διευκόλυνση της συνοχής και της συναίνεσης και να προωθεί τις δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.¹³

2.2.3 Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εδρεύει στις Βρυξέλλες και το Λουξεμβούργο. Ανάλογα με τα θέματα που εξετάζονται, η σύνθεση του Συμβουλίου διαφοροποιείται, ενώ απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο κάθε μέρους σε υπουργικό επίπεδο, ο οποίος αντιπροσωπεύει την κυβέρνηση του κράτους μέλους. Ασκεί νομοθετική και δημοσιονομική εξουσία σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, βάσει των προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και συντονίζει τις γενικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρότι αφορά έναν αντιπρόσωπο, έχει πολύπλευρο χαρακτήρα, καθώς εκπροσωπεί ένα κοινοτικό όργανο και ταυτόχρονα εκπροσωπεί την εθνική κυβέρνηση με αποτέλεσμα την εκπροσώπηση του εθνικού συμφέροντος. Σε κάθε χώρα της Ένωσης ο πρόεδρος ασκεί το καθήκον για έξι μήνες. Η κύρια σύνθεση του Συμβουλίου πραγματοποιεί χωριστές ημερήσιες διατάξεις που αφορούν «την προετοιμασία και την συνέχεια που δίδεται στις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τα θεσμικά και διοικητικά θέματα, τους οριζόντιους φακέλους που επηρεάζουν διάφορες πολιτικές της Ένωσης καθώς και το σύνολο των εξωτερικών δράσεων της Ένωσης και ιδίως την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, το εξωτερικό εμπόριο, την αναπτυξιακή συνεργασία και την ανθρωπιστική βοήθεια.». Πιο συγκεκριμένα το Συμβούλιο πέρα από τις γενικές υποθέσεις και τα οικονομικά και δημοσιονομικά ζητήματα, λαμβάνει χώρα και στη δικαιοσύνη, στην εσωτερική αγορά, την βιομηχανία, την ανταγωνιστικότητα, τους καταναλωτές ακόμα και τον τουρισμό. Ασχολείται και με θέματα μείζονος σημασίας,

¹² Μούσης Ν. (2008), Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ. 43-44

¹³ Παπαγιάννης, Δ. (2007), ο.π., σελ. 100-103

όπως είναι η υγεία, η παιδεία, η νεολαία και ο πολιτισμός, καθώς και με τις τηλεπικοινωνίες και την ενέργεια, την γεωργία και την αλιεία.¹⁴

2.2.4 Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εδρεύει στις Βρυξέλλες, έχει γραφεία στο Λουξεμβούργο και αντιπροσώπους σε όλες τις χώρες. Είναι πολιτικά ανεξάρτητο εκτελεστικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με απώτερο σκοπό την προστασία των κοινοτικών συμφερόντων, προτείνοντας και επιβάλλοντας συγκεκριμένη νομοθεσία. Απαρτίζεται από μια ομάδα επιτρόπων, έναν από κάθε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποτελείται από τον πρόεδρο της Επιτροπής, οκτώ αντιπροέδρους και δεκαοκτώ επιτρόπους, οργανώνεται σε γενικές διευθύνσεις και υπηρεσίες, όπου η καθεμία από αυτές είναι αρμόδια για ένα συγκεκριμένο τομέα πολιτικής. Τα μέλη της Επιτροπής διορίζονται για πέντε χρόνια με δυνατότητα ανανέωσης. Ωστόσο, κατά την διάρκεια της θητείας τους δεν επιτρέπεται να απασχολούνται σε άλλη επαγγελματική δραστηριότητα. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης εκλέγεται νέο μέλος μέσω του συμβουλίου, πάλι ακολουθώντας την ίδια διαδικασία. Ο πρόεδρος της εκλέγεται από ειδική πλειοψηφία των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων και στην συνέχεια εγκρίνεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.^{15 16} Ρόλος της είναι να προτείνει νέους νόμους, να διαχειρίζεται τις πολιτικές και κατανέμει τους χρηματοδοτικούς πόρους, να επιβάλει την εφαρμογή του δικαίου, να μεριμνά για την εφαρμογή των κανονισμών του Συμβουλίου, να μεταφέρει τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης διεθνώς εκπροσωπώντας όλα τα μέρη και τέλος, να προωθή την διαβούλευση και να διευκολύνει τον διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους. Η Επιτροπή προτείνει νομοθετικές πράξεις ή δράσεις της Ένωσης και ο καθοριστικός της ρόλος είναι να υποβάλει προτάσεις για να λαμβάνονται κοινοτικές αποφάσεις. Τις αποφάσεις όμως παίρνουν, συνήθως από κοινού, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, δηλαδή οι εκπρόσωποι των πολιτών και των κυβερνήσεων των μερών. Επίσης, είναι ο παρατηρητής ώστε να μην καταπατούνται συνθήκες και εξασφαλίζει την εκπροσώπηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε διεθνείς οργανισμούς.^{17 18}

¹⁴ Μούσης Ν. (2008), ο.π., σελ 54-55

¹⁵ Παπαγιάννης, Δ. (2007), ο.π., σελ. 116-119

¹⁶ Μούσης Ν. (2008), ο.π., σελ 44-49

¹⁷ Πλιάκος Α. (2009), Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εφαρμογή του, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 172-177

2.2.5 Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εδρεύει στο Λουξεμβούργο. Τα σώματα που το καθορίζουν είναι τα εξής: το Δικαστήριο που αποτελείται από έναν δικαστή από κάθε μέρος και έντεκα γενικούς εισαγγελείς ενώ ο ρόλος του είναι τα αιτήματα των εθνικών δικαστηρίων για έκδοση προδικαστικών αποφάσεων, με πιθανότητα ακύρωσης ή έφεσης. Το Γενικό Δικαστήριο που αποτελείται από δύο δικαστές από κάθε μέρος και εκδικάζει όλες τις ακυρώσεις που ασκούνται από ιδιώτες, εταιρείες και κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασική ενασχόληση είναι το δίκαιο του ανταγωνισμού, οι κρατικές ενισχύσεις και το εμπόριο.¹⁹ Κάθε δικαστής και γενικός εισαγγελέας εκλέγονται για έξι χρόνια με δυνατότητα ανανέωσης, με κοινή απόφαση των εθνικών κυβερνήσεων. Εν συνεχεία, οι δικαστές επιλέγουν έναν πρόεδρο για τρία χρόνια, πάλι με δυνατότητα ανανέωσης. Συνεδριάζει σε τμήματα και σε ολομέλεια, ανάλογα με το είδος και τη σπουδαιότητα της υπόθεσης. Ο ρόλος του είναι καθοριστικός για την κατανόηση του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την εφαρμογή και την συμμόρφωση όλων των μερών σύμφωνα με το δίκαιο. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει μεγάλη σημασία για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, καθώς εξασφαλίζει σαφείς νομικές διατάξεις προασπίζοντας τα εθνικά συμφέροντα. Οι υποθέσεις που αφορούν τον σεβασμό των κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού στις επιχειρήσεις μπορεί να εκδικαστεί μόνο από το εν λόγω Δικαστήριο.^{19 20}

2.2.6 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα η οποία ιδρύθηκε την 1η Ιουνίου 1998, τα κεντρικά γραφεία της βρίσκονται στην Φρανκφούρτη και αποτελεί την κεντρική τράπεζα για το ευρώ ενώ διαχειρίζεται τη νομισματική πολιτική της Ευρωζώνης. Είναι μία από τις σημαντικότερες κεντρικές τράπεζες του κόσμου καθώς οι ιδιοκτήτες και οι μέτοχοι της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι οι κεντρικές τράπεζες των μερών που στόχο έχουν την διατήρηση των τιμών στην ζώνη του ευρώ και την

¹⁸ Βλαχάδη Μ. (2009), ο.π., σελ. 21

¹⁹ Μούσης Ν. (2008), ο.π., σελ 55-57

²⁰ Παπαγιάννης, Δ. (2007), ο.π., σελ. 140-141

διαφύλαξη της αγοραστικής δύναμης του ενιαίου νομίσματος.²¹ Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν συμπεριλαμβάνεται στα όργανα των ευρωπαϊκών κοινοτήτων και είναι ο πυρήνας του ευρωσυστήματος. Έχει νομικό προφίλ και δεν δέχεται υποδείξεις από κοινοτικά όργανα, οργανισμούς ούτε από κυβέρνηση μερών. Για την εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων της θέτει κανονισμούς, αποφάσεις και συστάσεις με γενική ισχύ. Διαθέτει κεφάλαιο το οποίο κατά την ίδρυσή της ήταν πέντε δις ευρώ. Έχει τρία όργανα λήψης αποφάσεων: το Διοικητικό Συμβούλιο, το Γενικό Συμβούλιο και την Εκτελεστική Επιτροπή.²² Μέτοχοι της είναι η Εθνική Τράπεζα του Βελγίου, της Γερμανίας, της Αυστρίας, της Σλοβακίας, η Κεντρική Τράπεζα της Ιρλανδίας, της Κύπρου του Λουξεμβούργου της Μάλτας καθώς και η Τράπεζα της Εσθονίας της Ελλάδος, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ιταλίας της Λετονίας, της Ολλανδίας, της Πορτογαλίας, της Σλοβενίας και της Φιλανδίας.²³ Από τον Ιανουάριο του 1999 παίζει καθοριστικό ρόλο στη σταθερή διατήρηση και ισορροπία των τιμών στην ζώνη του ευρώ και κατά επέκταση στην διαφύλαξη της αγοραστικής δύναμης τους.

2.2.7 Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο έχει έδρα το Λουξεμβούργο και δημιουργήθηκε για την οικονομική αυτονομία των κοινοτήτων, υπάρχει δεν ανήκει όμως στη δικαστική εξουσία. Σε ορισμένα κράτη λειτουργεί ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή καθώς είναι ο εξωτερικός ελεγκτής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δραστηριοποιείται δημοσιονομικό έλεγχο, έλεγχο συμμόρφωσης και επιδόσεων. Αποτελείται από Πρόεδρο με τριετή θητεία, οκτώ Αντιπροέδρους, τριάντα Συμβούλους, σαράντα τέσσερις Παρέδρους και σαράντα πέντε Εισηγητές και μέλη από κάθε κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.²⁴ Έχει ως στόχο τον έλεγχο των δαπανών του κράτους και έχει δικαστικές αρμοδιότητες και σε ορισμένες μισθολογικές υποθέσεις δημοσίων υπαλλήλων. Στο τέλος συντάσσει μία ετήσια έκθεση για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, μέσω της οποίας εγκρίνει την διαχείριση του προϋπολογισμού από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δύναται να κάνει ελέγχους στα υπόλοιπα όργανα της κοινότητας και στα κράτη μέλη με την ίδια μέθοδο ελέγχου. Παρότι το Ελεγκτικό Συνέδριο αποφασίζει συλλογικά με βάση τον εσωτερικό

²¹ Παπαγιάννης, Δ. (2007), ο.π., σελ. 160-163

²² Μούσης Ν. (2008), ο.π., σελ 58-59

²³ https://el.m.wikipedia.org/wiki/europaiki_kentriki_trapeza

²⁴ Βλαχάδη Μ. (2009), ο.π., σελ. 23

κανονισμό μοιράζει στα μέλη τους ελέγχους σε διάφορους τομείς. Για το λόγο αυτό, είναι ελεύθερο να αποφασίζει η κάθε ομάδα τι θα ελέγξει και με ποιον τρόπο αλλά και πότε θα ολοκληρώσει και θα υποβάλει τα πορίσματα. Κάθε δύο χρόνια βραβεύει έρευνες πανεπιστημιακού τομέα σχετικά με τον έλεγχο στο δημόσιο τομέα.²⁵

2.2.8 Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ)

Η οικονομική και κοινωνική Επιτροπή, η οποία ιδρύθηκε το 1957 στις Βρυξέλλες είναι το επίσημο συμβουλευτικό όργανο που εκπροσωπεί τις οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων. Εκλέγει ένα πρόεδρο και δύο αντιπροέδρους, με θητεία δύομιση έτη. Τα μέλη που την απαρτίζουν ανέρχονται περίπου στα 326, ανάλογα με τον πληθυσμό κάθε χώρας, με θητεία τεσσάρων ετών, ασκώντας τα καθήκοντά τους προς το γενικό συμφέρον της Κοινότητας.²⁶ Αφορά κυρίως παραγωγούς, ελεύθερους επαγγελματίες, γεωργούς και άλλους καθώς και τους απλούς καταναλωτές. Έτσι κατανέμονται ως εξής: το 1/3 των μελών είναι εργοδότες, το 1/3 είναι εργαζόμενοι και όλοι οι υπόλοιποι μοιράζονται στο τελευταίο ποσοστό. Μέσω της ΟΚΕ έρχονται σε άμεση επαφή ο κοινοτικός μηχανισμός με διάφορες επαγγελματικές ομάδες, κατά την εκπόνηση των κοινών πολιτικών και βοηθά με αυτό τον τρόπο ώστε να ακούγονται και να εκτιμώνται τα επαγγελματικά τους συμφέροντα τόσο στον τομέα της απασχόλησης, όσο και στην κοινωνική και πολιτική ζωή.²⁷ Η ΟΚΕ έχει το πλεονέκτημα ότι σε κάθε ζήτημα έχει λόγο και άποψη και έτσι μπορεί να δηλώνει οποιαδήποτε ανησυχία απασχολεί το κοινό καλό, αξιολογώντας και επηρεάζοντας τις αποφάσεις. Πιο συγκεκριμένα, έχει τρεις βασικούς στόχους, με πρωταρχικό, την επιδίωξη συναίνεσης για το κοινό όφελος με γνώμονα την συμφωνία της πολιτικής και της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Επαινεί και προωθεί τις αξίες της ΕΕ, τη συμμετοχική δημοκρατία και τον ρόλο των οργανώσεων των πολιτών. Σύμφωνα με τα παραπάνω, απορρέει και το γεγονός ότι δίνει την δυνατότητα στους κλάδους εργοδοτών και εργαζομένων να εκφέρουν άποψη και να κάνουν διάλογο με τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.²⁸ Ολοκληρώνοντας, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι μέσω όλης αυτής της δράσης της κοινωνικής και οικονομικής Επιτροπής, τα μέρη έχουν επιτύχει καλύτερα

²⁵ Παπαγιάννης, Δ. (2007), ο.π., σελ. 149-152

²⁶ Παπαγιάννης, Δ. (2007), ο.π., σελ 153-155

²⁷ Βλαχάδη Μ. (2009), ο.π., σελ. 24

²⁸ Μούσης Ν. (2008), ο.π., σελ 60-61

αποτελέσματα όχι μόνο στο εισόδημα και τις συντάξεις αλλά και στην υγεία, την εκπαίδευση, την ισότητα, την κοινωνική δικαιοσύνη και την κοινωνική προστασία.²⁹

2.2.9 Επιτροπή των Περιφερειών

Η επιτροπή των Περιφερειών, η οποία ιδρύθηκε το 1994 και εδρεύει στις Βρυξέλλες, είναι το όργανο που αντιπροσωπεύεται από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και περιφερειακής διοίκησης, με εκλογή από το Συμβούλιο και με τετραετή θητεία, με δυνατότητα ανανέωσης.³⁰ Τα μέλη της, τριακόσια είκοσι εννέα με τον ίδιο αριθμό αναπληρωτών, είναι εκπρόσωποι τοπικών ή περιφερειακών και ορίζονται σύμφωνα με τον πληθυσμό της κάθε χώρας, στοχεύοντας κάθε είδους ισορροπία – γεωγραφική, περιφερειακή, τοπική- για την εκάστοτε χώρα.³¹ Επίσης, τα μέλη της ορίζουν έναν πρόεδρο με θητεία δύομισι ετών. Λειτουργεί ανεξάρτητα για τα οφέλη της κοινότητας και μπορεί να εκφέρει άποψη οποιαδήποτε στιγμή αποφασίσει τόσο στη λήψη αποφάσεων των τοπικών ή περιφερειακών αρχών όσο και στις κοινωνικές υποθέσεις του περιβάλλοντος, του πολιτισμού, της υγείας και των διευρωπαϊκών δικτύων και διαρθρωτικών ταμείων. Η γνώμη της Επιτροπής των περιφερειών μπορεί να ζητηθεί επίσης, όποτε το Συμβούλιο, η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο κρίνει απαραίτητο.³² Πραγματοποιεί κάθε χρόνο έξι συνεδριάσεις ολομέλειας, οι οποίες καλύπτουν έως ογδόντα νομοσχέδια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσω διαφόρων δικτύων που έχουν συσταθεί, οι πόλεις και οι περιφέρειες προχωρούν στην ανταλλαγή απόψεων μέσω διαλόγου για θέματα που αφορούν για παράδειγμα την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.³³

2.2.10 Τράπεζα Επενδύσεων

Η Τράπεζα Επενδύσεων ιδρύθηκε το 1958 στο Λουξεμβούργο, μέτοχοί της είναι όλα τα μέρη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ελέγχεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, το Συμβούλιο των Διοικητών και την Διευθύνουσα Αρχή. Ασχολείται με την λήψη, ανάληψη δανείων, με την χρηματοδότηση σχεδίων και την παροχή συμβουλών που αποσκοπούν στην επιτυχία της Ένωσης. Τα μέλη της είναι ένας από

²⁹ Πλιάκος Α. (2009), ο.π. σελ. 172

³⁰ Βλαχάδη Μ. (2009), ο.π., σελ. 24

³¹ Μούσης, Ν. (2008), ο.π., σελ. 61

³² Παπαγιάννης, Δ. (2007), ο.π., σελ. 155-157

³³ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-committee-regions_el

κάθε κράτος και ένας εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.³⁴ Παίζει σημαντικό ρόλο καθώς είναι υπεύθυνη για την ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική και γιατί συμβάλει στην ανάπτυξη της αγοράς σύμφωνα με το συμφέρον της κοινότητας, έχει την δικαιοδοσία έγκρισης δανείων και εγγυήσεων στις περιφέρειες της ένωσης που είναι υποανάπτυκτες αλλά επιθυμούν να εισαχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στα αναπτυσσόμενα κράτη. Επίσης, χρηματοδοτεί έργα και χρηματοδοτικά προγράμματα με ποσοστό 50% του συνολικού κόστους του σχεδίου.³⁵

2.2.11 Επόπτης Προστασίας Δεδομένων

Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας δεδομένων είναι από τα πιο πρόσφατα ιδρυθέντα όργανα καθώς ιδρύθηκε το 2004 στις Βρυξέλλες. Κύριος στόχος είναι ο σεβασμός του δικαιώματος των πολιτών για προστασία της ιδιωτικής ζωής κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από τους οργανισμούς της Ένωσης. Τα δεδομένα που διασφαλίζονται έχουν να κάνουν με την φυλή, τη θρησκεία, την υγεία, τις σεξουαλικές και πολιτικές πεποιθήσεις. Επιπροσθέτως, η αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η αλληλεγγύη, η ισότητα, η δικαιοσύνη, η προστασία της ιδιοκτησίας, της οικογενειακής ζωής, του ιατρικού απορρήτου, το άσυλο της κατοικίας είναι τα δεδομένα που προστατεύονται από τον επόπτη. Καθοριστικός είναι ο ρόλος του επίσης, στη διεκπεραίωση καταγγελιών και τη διενέργεια ερευνών όποτε κρίνεται απαραίτητο, στη συνεργασία των εθνικών αρχών, στην παρακολούθηση νέων τεχνολογιών που θα συντελέσουν στην βελτίωση της προστασίας. Τέλος, τα όργανα και οι οργανισμοί καθοδηγούνται από τον επόπτη για θέματα που αφορούν την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων που αναφέρθηκαν παραπάνω, των συναφών πολιτικών και της νομοθεσίας.³⁶

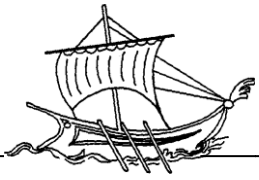
2.3 Οι πολίτες της Ένωσης και τα Δικαιώματά τους

Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια κατοχυρώνεται τις Συνθήκες (άρθρο 20 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και άρθρο 9 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ). Αποτελεί βασικό παράγοντα για την διαμόρφωση μιας

³⁴Βλαχάδη Μ. (2009), Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Ηρόδοτος – Δημήτριος Κ. Σταμούλης, Αθήνα σελ. 25

³⁵Παπαγιάννης, Δ. (2007), ο.π., σελ. 163-164

³⁶ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-data-protection-supervisor_el

ευρωπαϊκής ταυτότητας. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια υπάρχει ως συμπλήρωμα της ιθαγένειας ενός κράτους μέλους και³⁷ η κύρια διαφορά μεταξύ των δύο είναι ότι τα δικαιώματα που απολαμβάνουν οι πολίτες ως αποτέλεσμα της ευρωπαϊκής ιθαγένειας δεν συνοδεύονται από καθήκοντα. Το κοινοτικό δίκαιο δημιουργεί ορισμένα ατομικά δικαιώματα άμεσα εκτελεστά στα δικαστήρια, τόσο οριζόντια (μεταξύ τόμων) όσο και κάθετα (μεταξύ του ατόμου και του κράτους). Εμπνευσμένο από την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και προβλέπεται στις Συνθήκες, η εισαγωγή μιας ευρωπαϊκής μορφής της ιθαγένειας με συγκεκριμένα δικαιώματα και καθήκοντα θεωρήθηκε ως τη δεκαετία του 1960.³⁸ Μετά τις παρασκευαστικές εργασίες που ξεκίνησαν στα μέσα της δεκαετίας του 1970, η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που εγκρίθηκε στο Μάαστριχτ το 1992, καθιστά ένα στόχο της Ένωσης «να ενισχύσει την προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων των υπηκόων των κρατών μελών της μέσω της εισαγωγής της ιθαγένειας της Ένωσης. Ένα νέο μέρος της Συνθήκης ΕΚ αφορούσε την παραπάνω ιθαγένεια.³⁹

Όπως και η εθνική ιθαγένεια, η ιθαγένεια της ΕΕ αναφέρεται σε μια σχέση μεταξύ του πολίτη και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ορίζεται από δικαιώματα, καθήκοντα και πολιτική συμμετοχή. Στόχος είναι να γεφυρωθεί το χάσμα ανάμεσα στον αυξανόμενο αντίκτυπο που έχει η δράση της ΕΕ στους πολίτες της ΕΕ και στο γεγονός ότι η απόλαυση των δικαιωμάτων, η εκπλήρωση των καθηκόντων και η συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες είναι σχεδόν αποκλειστικά εθνικά θέματα.⁴⁰

Έτσι, στόχος είναι να αυξηθεί η αίσθηση της ταυτότητας των ανθρώπων με την ΕΕ και να προωθεί η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη, η ευρωπαϊκή πολιτική συνείδηση και η αίσθηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Επιπλέον, πρέπει να ενισχυθεί η προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των υπηκόων των κρατών μελών, των πολιτών της ΕΕ στις σχέσεις της ένωσης με τον ευρύτερο κόσμο (άρθρο 3 παράγραφος 5 της ΣΕΕ).⁴¹

³⁷ Douzinas C. (2007), *Human rights and empire: The Political Philosophy of Cosmopolitanism*, 1st edition, Routledge, Abingdon, Oxford, New York

³⁸ Freeman M. (2002), *Human rights: an interdisciplinary approach*, Polity Press, Cambridge

³⁹ http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf

⁴⁰ Keller P. (1998), *Re-thinking Ethnic and Cultural Rights in Europe*, *Oxf J Leg Stud*, 18 (1), pp. 29-59

⁴¹ http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.4.1.html

2.4 Ιθαγένεια στην Ένωση

2.4.1 Ορισμός της Ιθαγένειας

Σύμφωνα με το άρθρο 9 ΣΕΕ και το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, κάθε πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους είναι πολίτης της Ένωσης. Η ιθαγένεια ορίζεται σύμφωνα με τους εθνικούς νόμους αυτού του κράτους. Η ιθαγένεια της Ένωσης είναι συμπληρωματική αλλά δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια. Η ιθαγένεια της πρώτης περιλαμβάνει ορισμένα δικαιώματα και καθήκοντα πέραν εκείνων που απορρέουν από την ιθαγένεια κράτους μέλους.⁴² Στην υπόθεση C-135/08 Janko Rottmahn κατά Freistaat Bayern, ο γενικός εισαγγελέας Poiares Maduro στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εξήγησε τη διαφορά:

«Αυτές είναι δύο έννοιες που είναι τόσο αναπόσπαστα συνδεδεμένες όσο και ανεξάρτητες. Η ιθαγένεια της Ένωσης προϋποθέτει την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους, αλλά είναι επίσης νομική και πολιτική έννοια ανεξάρτητη από την εθνική. Η ιθαγένεια κράτους μέλους όχι μόνο παρέχει πρόσβαση στην άσκηση δικαιωμάτων που παρέχει το κοινοτικό δίκαιο, μας κάνει επίσης πολίτες της Ένωσης. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια είναι κάτι περισσότερο από ένα σύνολο δικαιωμάτων τα οποία, από μόνα τους, θα μπορούσαν να χορηγηθούν και σε όσους δεν την διαθέτουν. Προϋποθέτει την ύπαρξη μιας πολιτικής σχέσης μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτών, αν και δεν έχει σχέση ανήκει σε έναν λαό. (...) Βασίζεται στην αμοιβαία δέσμευσή τους να ανοίξουν τα αντίστοιχα πολιτικά τους όργανα σε άλλους ευρωπαίους πολίτες και να δημιουργήσουν μια νέα μορφή πολιτικής και πολιτικής υπακοής σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Δεν απαιτεί την ύπαρξη ενός λαού, αλλά βασίζεται στην ύπαρξη ενός ευρωπαϊκού πολιτικού χώρου από τον οποίο προκύπτουν δικαιώματα και υποχρεώσεις. Εφόσον δεν συνεπάγεται την ύπαρξη ενός λαού της Ευρώπης, η ιθαγένεια είναι εννοιολογικά προϊόν αποσύνδεσης από την εθνικότητα. Όπως έχει παρατηρήσει ένας συγγραφέας, ο ριζικά καινοτόμος χαρακτήρας της έννοιας της ευρωπαϊκής ιθαγένειας έγκειται στο γεγονός ότι «η Ένωση ανήκει, αποτελείται από πολίτες οι οποίοι εξ ορισμού δεν έχουν την ίδια εθνικότητα». Αντίθετα, θέτοντας την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους προϋπόθεση για την ιδιότητα του ευρωπαίου πολίτη, τα κράτη μέλη θέλησαν να αποδείξουν ότι αυτή η νέα μορφή ιθαγένειας δεν θέτει υπό αμφισβήτηση την πρώτη μας υποταγή στους

⁴² Miller D. (2002), Group rights, human rights and citizenship, European Journal of Philosophy, 10 (2)

εθνικούς πολιτικούς μας οργανισμούς. Κατ'αυτόν τον τρόπο, η σχέση αυτή με την ιθαγένεια των επιμέρους κρατών μελών συνιστά αναγνώριση του γεγονότος ότι μπορεί να υπάρχει (στην πραγματικότητα, υφίσταται) ιθαγένεια που δεν καθορίζεται από την ιθαγένεια. Αυτό είναι το θαύμα της ιθαγένειας της Ένωσης: ενισχύει τους δεσμούς μεταξύ εμάς και των κρατών μας (εφόσον είμαστε ευρωπαίοι πολίτες ακριβώς επειδή είμαστε υπήκοοι των κρατών μας) και, ταυτόχρονα, μας απελευθερώνει από αυτούς. Όσο τώρα είμαστε πολίτες πέρα από τα κράτη μας). Η πρόσβαση στην ευρωπαϊκή ιθαγένεια αποκτάται από την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους, το οποίο ρυθμίζεται από το εθνικό δίκαιο, αλλά, όπως και κάθε μορφή ιθαγένειας, αποτελεί τη βάση ενός νέου πολιτικού χώρου από τον οποίο προκύπτουν τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που καθορίζονται από την κοινοτική νομοθεσία. Και δεν εξαρτώνται από το κράτος. (...) Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, μολονότι είναι αλήθεια ότι η ιθαγένεια ενός κράτους μέλους αποτελεί προϋπόθεση για την πρόσβαση στην ιθαγένεια της Ένωσης, είναι εξίσου αληθές ότι το σύνολο των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που συνδέονται με αυτά δεν μπορεί να περιοριστεί αδικαιολόγητα από την πρώην.⁴³

Όσον αφορά την επιθυμία του Ηνωμένου Βασιλείου να εγκαταλείψει την ΕΕ⁴⁴, πρέπει να βρεθεί απόφαση σχετικά με τα κεκτημένα δικαιώματα των Βρετανών υπηκόων που κατοικούν σε άλλα κράτη μέλη και των πολιτών της ΕΕ που ζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Με την πάροδο των ετών, κάθε κράτος μέλος έχει παραχωρήσει στους υπηκόους του νομική κληρονομιά δικαιωμάτων και, σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου, το δίκαιο της ΕΕ δημιουργεί επίσης κάποια ατομικά δικαιώματα απευθείας εκτελεστά στα δικαστήρια. Τα όρια αυτής της νομικής κληρονομιάς θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι στηρίζονται στην εθνική νομοθεσία που τους δίνει την ισχύ. Σε περίπτωση που το Ηνωμένο Βασίλειο καταργήσει το νομοσχέδιο για την ακύρωση των αποτελεσμάτων των Συνθηκών, δε θα μπορούσαν αρχικά να επικαλούνται τα δικαστήρια του Ηνωμένου Βασιλείου.

2.4.2 Περιεχόμενο της ιθαγένειας (άρθρο 20 της ΣΛΕΕ)

Για όλους τους πολίτες της ΕΕ, η ιθαγένεια συνεπάγεται:^{45 46}

⁴³ <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=el&num=C-135%2F08>

⁴⁴ Keys B. J. (2014), *Reclaiming American Virtue: The Human Rights Revolution of the 1970s*, Harvard University Press Cambridge, MA

⁴⁵ https://www.iidh.org/Design/Wysiwyg/Newsletter_march_april2015final.pdf

⁴⁶ http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.4.1.html

- Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών (άρθρο 21 της ΣΛΕΕ)
- Το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στις δημοτικές εκλογές (άρθρο 22 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ) στο κράτος μέλος στο οποίο διαμένουν, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους αυτού του κράτους
- Το δικαίωμα διπλωματικής προστασίας στην επικράτεια της τρίτης χώρας από τις διπλωματικές ή προξενικές αρχές άλλου κράτους μέλους, εφόσον η χώρα τους δεν διαθέτει διπλωματική αντιπροσωπία, στο βαθμό που προβλέπεται για τους υπηκόους των κρατών μελών κράτος μέλος
- Το δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρο 24, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ) και το δικαίωμα υποβολής αίτησης στον Ευρωπαϊκό Διαμεσολαβητή (άρθρο 24, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ) που διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με περιπτώσεις κακής διοίκησης στις δραστηριότητες των κοινοτικών οργάνων ή οργανισμών. Οι διαδικασίες αυτές διέπονται αντιστοίχως από τα άρθρα 227 και 228 της ΣΛΕΕ
- Το δικαίωμα να γράφει σε οποιοδήποτε όργανο ή οργανισμό της Κοινότητας σε μία από τις γλώσσες των κρατών μελών και να λαμβάνει απάντηση στην ίδια γλώσσα (άρθρο 24, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ)
- Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Επιτροπής, υπό ορισμένες προϋποθέσεις (άρθρο 15, παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ).

2.4.3 Εφαρμογή

Με εξαίρεση τα εκλογικά δικαιώματα, η ουσία της ιθαγένειας της Ένωσης που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα σε μεγάλο βαθμό απλώς μια συστηματοποίηση των υφιστάμενων δικαιωμάτων (ιδίως όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία, το δικαίωμα διαμονής και το δικαίωμα αναφοράς), τα οποία κατοχυρώνονται ως πρωτογενές δίκαιο, βάση μιας πολιτικής ιδέας.⁴⁷

Εν αντιθέσει με τη συνταγματική κατανόηση των ευρωπαϊκών κρατών από τη γαλλική διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του 1789, καμία ιδιαίτερη εγγύηση

⁴⁷ http://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_non_discr_law_ELL.pdf

των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν συνδέεται με την ιθαγένεια της Ένωσης.⁴⁸ Το άρθρο 6 της ΣΕΕ ορίζει ότι η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα που προβλέπονται στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι θα προχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών. Αναφορά στο νομικό καθεστώς της ιθαγένειας της Ένωσης.⁴⁹

Η τελευταία δεν συνεπάγεται καθόλου καθήκοντα για τους πολίτες της Ένωσης, παρά τη σχετική διατύπωση στο άρθρο 20 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ. Αυτό αποτελεί σημαντική διαφορά μεταξύ της ιθαγένειας της ΕΕ και ενός κράτους μέλους.⁵⁰

2.4.4 Ο ρόλος των πολιτών

Το άρθρο 11 παράγραφος 4 της ΣΕΕ προβλέπει ένα νέο δικαίωμα για τους πολίτες της ΕΕ: «τουλάχιστον ένα εκατομμύριο πολίτες που είναι υπήκοοι σημαντικού αριθμού κρατών μελών μπορούν να αναλάβουν την πρωτοβουλία να καλέσουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, Να υποβάλει κατάλληλη πρόταση σχετικά με τα θέματα που οι πολίτες θεωρούν ότι απαιτείται μια νομική πράξη της Ένωσης για την εφαρμογή των Συνθηκών». Οι όροι υποβολής και παραδεκτού της πρωτοβουλίας αυτής από τους πολίτες αποτελούν αντικείμενο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 211/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρωτοβουλία πολιτών.⁵¹

Στην εκλογή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) με άμεση ψηφοφορία, οι πολίτες της ΕΕ ασκούν ένα από τα ουσιαστά δικαιώματά τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή τη δημοκρατική συμμετοχή στην ευρωπαϊκή διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων (άρθρο 39 της EUCFR). Όσον αφορά τις διαδικασίες για την εκλογή των βουλευτών του, το ΕΚ έχει ζητήσει πάντοτε την εφαρμογή ενιαίου εκλογικού συστήματος σε όλα τα κράτη μέλη. Το άρθρο 223 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι το ΕΚ θα καταρτίσει σχετική πρόταση («να θεσπίσει τις αναγκαίες διατάξεις για την εκλογή των μελών του με άμεση και καθολική ψηφοφορία σύμφωνα με ενιαία

⁴⁸ Pollis A. (1987), The state, the law, and human rights in Greece, Human Rights Quarterly, 9 (4), pp. 587–614

⁴⁹ Χριστιανός Β., Περάκης Μ. (2015), Η δικαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Μελέτες Ευρωπαϊκού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

⁵⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A133501>

⁵¹ https://europa.eu/european-union/topics/human-rights_el

διαδικασία σε όλα τα κράτη μέλη ή σύμφωνα με κοινές αρχές σε όλα τα κράτη μέλη). Το Συμβούλιο θα θεσπίσει τότε τις αναγκαίες διατάξεις (αποφασίζοντας ομόφωνα και αφού λάβει τη συγκατάθεση της πλειοψηφίας των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου), η οποία θα τεθεί σε ισχύ μετά την έγκρισή τους από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.^{52 53 54}

Το ΕΚ θέλησε πάντοτε να παρέχει το θεσμό της ιθαγένειας της ΕΕ με πλήρη δικαιώματα. Υποστήριξε τον καθορισμό της ιθαγένειας της ΕΕ σε αυτόνομη κοινοτική βάση, ώστε οι πολίτες της ΕΕ να έχουν ανεξάρτητο καθεστώς. Επιπλέον, από την αρχή υποστήριξε την ενσωμάτωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο πρωτογενές δίκαιο και ζήτησε από τους πολίτες της ΕΕ να έχουν το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου όταν τα εν λόγω δικαιώματα παραβιάζονται από θεσμικά όργανα της ΕΕ ή από ένα κράτος μέλος (ψήφισμα 21 Νοέμβριος 1991).⁵⁵

Κατά τις διαπραγματεύσεις για τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε και πάλι να επεκταθούν τα δικαιώματα που συνδέονται με την ιθαγένεια της ΕΕ και επικρίνει το γεγονός ότι η συνθήκη δεν σημείωσε σημαντική πρόοδο όσον αφορά την ουσία της ιθαγένειας, και στα συλλογικά δικαιώματα.⁵⁶

Σύμφωνα με τα αιτήματα του ΕΚ, η ΣΛΕΕ (άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο) ορίζει ότι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να κινήσει διαδικασία κατά πράξης που απευθύνεται στο πρόσωπο αυτό ή που τον αφορά άμεσα και ατομικά, πράξη που τον αφορά άμεσα και δεν συνεπάγεται μέτρα εφαρμογής.⁵⁷

Όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε στις 17 Δεκεμβρίου 2009 ψήφισμα σχετικά με τις βελτιώσεις που απαιτούνται στο νομικό πλαίσιο για την πρόσβαση στα έγγραφα μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας.⁵⁸ Μεταξύ άλλων, τόνισε την ανάγκη να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001, ώστε να συμπεριλάβει όλα τα θεσμικά όργανα και τους φορείς που δεν καλύπτονται από το αρχικό κείμενο.

⁵² http://eurlex.europa.eu/summary/chapter/human_rights/1301.html?root=1301

⁵³ http://ddp.gr/wp-content/uploads/2013/04/xartis-_themeliodon_dikaiomaton_-1.pdf

⁵⁴ https://www.iidh.org/Design/Wysiwyg/Newsletter_march_april2015final.pdf

⁵⁵ Alston P. (2001), *Peoples' rights*, Oxford University Press, Oxford

⁵⁶ Jones P. (1999), *Human rights, group rights, and peoples' rights*, *Human Rights Quarterly*, 21 (1)

⁵⁷ Douzinas C. (2007), *Human rights and empire: The Political Philosophy of Cosmopolitanism*, 1st edition, Routledge, Abingdon, Oxford, New York

⁵⁸ https://www.iidh.org/Design/Wysiwyg/Newsletter_march_april2015final.pdf

Όσον αφορά την Πρωτοβουλία Ευρωπαίων Πολιτών (ECI), τρεις μήνες έπειτα από την υποβολή πρωτοβουλίας των πολιτών, εκπρόσωποι της Επιτροπής έρχονται σε συνάντηση με τους διοργανωτές, οι οποίοι είναι σε θέση να παρουσιάσουν την πρωτοβουλία τους σε δημόσια ακρόαση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η ακρόαση διοργανώνεται από την αρμόδια επί της ουσίας επιτροπή (άρθρο 211 του Κανονισμού).⁵⁹

3. ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η δημοκρατία αποτελούν κατευθυντήριες αρχές για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Έχουν ζωτική σημασία για πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στην άμβλυνση της φτώχειας και την εξάλειψη του κοινωνικού, οικονομικού ή πολιτικού αποκλεισμού. Αποτελούν κεντρικό στοιχείο για την πρόληψη και την επίλυση των συγκρούσεων και αποτελούν επίσης πολύτιμο μέτωπο κατά της τρομοκρατίας. Η ΕΕ προωθεί αυτές τις βασικές αξίες στην αλληλεπίδρασή της με τις χώρες εταίρους παγκοσμίως.⁶⁰

3.1 Τα ανθρώπινα Δικαιώματα ως Κινητήρια Δύναμη

Οι πολιτικές και οι στρατηγικές για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανάπτυξη αλληλοενισχύονται και αλληλοσυμπληρώνονται. Έχουν τον ίδιο τελικό στόχο να βελτιώσουν την ανθρώπινη ευημερία και την ελευθερία, με βάση την εγγενή αξιοπρέπεια και την ισότητα όλων των ανθρώπων. Ενώ οι αναπτυξιακές πρωτοβουλίες επικεντρώνονται στην κοινωνική ευημερία και στην οικονομική ανάπτυξη, οι δραστηριότητες που υποστηρίζουν και προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα εδραιώνουν το κράτος δικαίου, εξασφαλίζοντας ότι αυτές οι πρόοδοι μπορούν να επωφεληθούν όλοι.

Η προσέγγιση της ανάπτυξης από την άποψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ενισχύει τον αντίκτυπό της διευρύνοντας το πεδίο των πολιτών να ζητούν, να απολαμβάνουν και να υπερασπίζονται τα δικαιώματα και τις υπηρεσίες που δικαιούνται. Ταυτόχρονα, αναπτύσσει την ικανότητα των κρατών να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους για προστασία, σεβασμό και προώθηση των δικαιωμάτων των

⁵⁹ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=1018071&Site=COE&direct=true>

⁶⁰ Keller P. (1998), Re-thinking Ethnic and Cultural Rights in Europe, Oxf J Leg Stud, 18 (1), pp. 29-59

πολιτών τους. Η στρατηγική χρήση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις αναπτυξιακές πολιτικές είναι, συνεπώς, ένα ισχυρό εργαλείο για την ενίσχυση των προσεγγίσεων από τη βάση προς την κορυφή και συμμετοχικών προσεγγίσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση των ιδιαίτερα ευάλωτων ομάδων.⁶¹

Πέρα από την προσέγγιση που βασίζεται στα δικαιώματα, υπάρχει όλο και μεγαλύτερη αντίληψη ότι η άρνηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιορίζει το πεδίο για τη μείωση της φτώχειας. Το 2000, οι ηγέτες του κόσμου αναγνώρισαν επισήμως τη σχέση μεταξύ ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανάπτυξης και διακυβέρνησης με την έγκριση της Διακήρυξης της Χιλιετίας του 2000. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι πράγματι απαραίτητα για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας.

Το Ευρωπαϊκό Μέσο για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (EIDHR), που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2007, αποτελεί συγκεκριμένη έκφραση της δέσμευσης της ΕΕ για την προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε όλο τον κόσμο. Στο πλαίσιο της περιόδου 2014-2020, η EIDHR εξακολουθεί να επικεντρώνεται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και περιλαμβάνει μεγαλύτερη έμφαση στα δικαιώματα των ευάλωτων ομάδων.⁶²

3.2 Ευρωπαϊκός Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ συγκεντρώνει σε ένα ενιαίο έγγραφο τα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύονται στην ΕΕ. Ο Χάρτης περιέχει δικαιώματα και ελευθερίες κάτω από έξι τίτλους: Αξιοπρέπεια, Ελευθερίες, Ισότητα, Αλληλεγγύη, Δικαιώματα των Πολιτών και Δικαιοσύνη. Ανακηρύχθηκε το 2000, και ο Χάρτης κατέστη νομικά δεσμευτικός για την ΕΕ με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, τον Δεκέμβριο του 2009.⁶³

3.2.1 Πότε και γιατί ισχύει; ⁶⁴

Τα δικαιώματα κάθε ατόμου εντός της ΕΕ θεσπίστηκαν σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, με διαφορετικούς τρόπους και με διαφορετικές μορφές.

Για το λόγο αυτό, η ΕΕ αποφάσισε να διευκρινίσει τα πράγματα και να τα

⁶¹ Wikipedia (2017), Human Rights, online διαθέσιμο στο https://en.wikipedia.org/wiki/Human_rights

⁶² EIDHR (n.d.), What is EIDHR?, online διαθέσιμο στο <http://www.eidhr.eu/whatis-eidhr>

⁶³ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2010), Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, online διαθέσιμο στο <http://ddp.gr/wp-content/uploads/2013/04/xartis-themeliodon-dikaiomatou-1.pdf>

⁶⁴ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (2000), Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, online διαθέσιμο στο http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf

συμπεριλάβει σε ένα ενιαίο έγγραφο το οποίο ενημερώθηκε υπό το πρίσμα των αλλαγών στην κοινωνία, της κοινωνικής προόδου και των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων: το έγγραφο αυτό είναι ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Χάρτης). Ενώνει:

- ❖ Όλα τα δικαιώματα που διαπιστώνονται στη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ
- ❖ Τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ·
- ❖ Άλλα δικαιώματα και αρχές που απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των χωρών της ΕΕ και άλλα διεθνή μέσα.

Ο Χάρτης καθορίζει μια σειρά ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών. Είναι μια πολύ σύγχρονη κωδικοποίηση και περιλαμβάνει θεμελιώδη δικαιώματα τρίτης γενεάς, όπως:

- ❖ Προστασία δεδομένων
- ❖ Εγγυήσεις για τη βιοηθική, και
- ❖ Διαφανή διοίκηση.

Ο Χάρτης είναι συνεπής με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που εγκρίθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης: όταν ο Χάρτης περιέχει δικαιώματα που απορρέουν από τη Σύμβαση αυτή, το νόημα και το πεδίο εφαρμογής τους είναι τα ίδια.

Οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται:⁶⁵

- Στα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη την αρχή της επικουρικότητας · και
- Στις εθνικές αρχές μόνο όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ.

Για παράδειγμα, ο Χάρτης εφαρμόζεται όταν οι χώρες της ΕΕ υιοθετούν ή εφαρμόζουν έναν εθνικό νόμο για την εφαρμογή μιας οδηγίας της ΕΕ ή όταν οι αρχές τους εφαρμόζουν απευθείας κανονισμό της ΕΕ. Στις περιπτώσεις που δεν εφαρμόζεται ο Χάρτης, η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων διασφαλίζεται από τα συντάγματα ή τις συνταγματικές παραδόσεις των χωρών της ΕΕ και από τις διεθνείς συμβάσεις που έχουν επικυρώσει. Ο Χάρτης δεν επεκτείνει την αρμοδιότητα

⁶⁵EUR-Lex (2016), Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων, online διαθέσιμο στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=URISERV%3A133501>

της ΕΕ σε θέματα που δεν περιλαμβάνονται στις Συνθήκες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά της.

3.3 Προστασία των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

Το 2000, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο διακήρυξαν τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Το παρόν έγγραφο ορίζει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναγνωρίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, τα δικαιώματα, οι ελευθερίες και οι αρχές που αναφέρονται λεπτομερώς στον Χάρτη κατέστησαν νομικά δεσμευτικές για την ΕΕ και τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ. Η Συνθήκη καλεί επίσης την Ευρωπαϊκή Ένωση να προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας ορίζει την υποχρέωση:⁶⁶

- ✓ Να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ✓ Να προωθήσει και να εδραιώσει τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εξωτερική δράση της ΕΕ

Το Συμβούλιο διασφαλίζει ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάπτυξη της νομοθεσίας και της δράσης της ΕΕ. Εργάζεται επίσης στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις σχέσεις με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς, καθώς και στη διαπραγμάτευση διεθνών συμφωνιών. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι ένα οριζόντιο ζήτημα, το οποίο επηρεάζει όλους τους τομείς δραστηριότητας της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από όλα τα όργανα του Συμβουλίου στο έργο τους, ανεξάρτητα από το επίπεδό τους ή τα θέματα που καλύπτουν. Εκτός αυτού, υπάρχει εξειδικευμένος φορέας, η ομάδα εργασίας για τα θεμελιώδη δικαιώματα, τα δικαιώματα των πολιτών και η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων (FREMP), η οποία ασχολείται με όλα τα θέματα που σχετίζονται άμεσα με τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Ορισμένοι από τους κύριους τομείς δράσης του Συμβουλίου για τα θεμελιώδη δικαιώματα περιλαμβάνουν:⁶⁷

⁶⁶ European Court of Human Rights (2017), Case-law references of judgments, advisory opinions and published decisions, online διαθέσιμο στο

http://www.echr.coe.int/Documents/Case_law_references_ENG.pdf

⁶⁷ European Union External Action (2016), Human rights & Democracy, online διαθέσιμο στο https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/414/human-rights-democracy_en

- ✓ Την εφαρμογή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ
- ✓ Την προσχώρηση της ΕΕ στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

4. ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ⁶⁸

Τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα τηρούνται από διάφορους οργανισμούς. Η χώρα έχει υπογράψει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, τη Σύμβαση της Γενεύης για το Καθεστώς των Προσφύγων και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων. Το ελληνικό σύνταγμα εγγυάται επίσης τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα σε όλους τους Έλληνες πολίτες.

Διεθνής Αμνηστία

Σύμφωνα με την έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας για την Ελλάδα για το 2007, υπάρχουν προβλήματα στους ακόλουθους τομείς:

- Θεραπεία των μεταναστών και των προσφύγων.
- Η μεταχείριση των αντιρρησιών συνείδησης στη στρατιωτική θητεία.
- Παράλειψη παροχής της απαραίτητης προστασίας σε γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας ή εμπορίας ανθρώπων και καταναγκαστικής πορνείας.
- Η έκθεση επισημαίνει επίσης περιπτώσεις αυθαίρετων συλλήψεων στο πλαίσιο του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» και την καταδίκη της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για παραβίαση του άρθρου 9 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα καταδικάζοντας έναν ανεπίσημο μουφτή για «σφετερισμό της λειτουργίας του Υπουργός μιας "γνωστής θρησκείας"».

Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ

Η έκθεση του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Ελλάδα το 2007 εντόπισε τα ακόλουθα θέματα:

- Περιπτώσεις κατάχρησης από τις δυνάμεις ασφαλείας, ιδίως των

⁶⁸Wikipedia (2017), Human rights in Greece, online διαθέσιμο στο https://en.wikipedia.org/wiki/Human_rights_in_Greece [τελευταία προσπέλαση 7/4/17]

λαθρομεταναστών και των Ρομά.

- Υπερπληθυσμός και σκληρές συνθήκες σε ορισμένες φυλακές.
- Κράτηση μη νόμιμων μεταναστών υπό άθλιες συνθήκες.
- Περιορισμοί και διοικητικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν μέλη μη ορθόδοξων θρησκειών.
- Κράτηση και απέλαση ασυνόδευτων ή διαχωρισμένων ανηλίκων μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο.
- Περιορισμοί στην ικανότητα των εθνικών μειονοτικών ομάδων να αυτοπροσδιορίζονται και των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού των ενθετικών μειονοτήτων, ιδίως των Ρομά.

ΕΕΔΑ (Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου)

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχει συσταθεί με το Ν 2667/1998 σύμφωνα με τις Αρχές των Παρισίων των Ηνωμένων Εθνών και συγκροτήθηκε για πρώτη φορά σε σώμα στις 10 Ιανουαρίου 2000. Σε αυτήν εκπροσωπούνται ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, πολιτικά κόμματα και υπουργεία.

Η βασική ιδέα που ενέπνευσε τη δημιουργία της ΕΕΔΑ είναι η διαρκής παρακολούθηση των εξελίξεων που σχετίζονται με το καθεστώς των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα και το εξωτερικό, η ενημέρωση της κοινής γνώμης για τους σχετικούς κινδύνους παραβίασης που ελλοχεύουν και προπαντός η παροχή συμβουλών για τη χάραξη σωστής κεντρικής πολιτικής για θέματα που άπτονται των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Σκοπός της ΕΕΔΑ είναι η συνεχής επισήμανση σε όλα τα όργανα της Πολιτείας της ανάγκης αποτελεσματικής κατοχύρωσης των δικαιωμάτων του ανθρώπου όλων όσοι διαβιούν στην ελληνική Επικράτεια.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με την Ναβανεθέμ Πιλάι, Ύπατη αρμοστής του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.⁶⁹ «Η Διακήρυξη απέδειξε ότι ο αλληλοσεβασμός και η ειρηνική

⁶⁹ Πιλάι Ν. (2008), Τα ανθρώπινα δικαιώματα ενώνουν, Καθημερινή, online διαθέσιμο στο <http://www.kathimerini.gr/712222/opinion/epikairothta/arxeio-monimes-sthles/ta-an8rwpina-dikaiwmata-enwnoun>

συνύπαρξη μπορούν να νικήσουν τη βαρβαρότητα, το μίσος και την καταστροφή.»

Η Οικουμενική Διακήρυξη υπογραμμίζει την άρρηκτη σχέση των θεμελιωδών ελευθεριών με την κοινωνική δικαιοσύνη, την ειρήνη και την ασφάλεια. Η Διακήρυξη δεν ιεραρχεί τα δικαιώματα. Πιστεύει στην ισοτιμία των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, καθώς και στη μεταξύ τους αλληλεξάρτηση. Η Διακήρυξη οραματίστηκε έναν κόσμο όπου όλο -άνδρες, γυναίκες και παιδιά- θα ζουν με αξιοπρέπεια, χωρίς πείνα, βία και διακρίσεις. Έναν κόσμο όπου ο καθένας απολαμβάνει τα αγαθά της στέγασης, της υγείας, της περίθαλψης, της εκπαίδευσης και των ίσων ευκαιριών.

Οι αρχές της Διακήρυξης αντικατοπτρίζονται στο Σύνταγμα και στους νόμους σε περισσότερες από 90 χώρες. Διεθνείς, περιφερειακοί και εθνικοί μηχανισμοί δημιουργήθηκαν με σκοπό την προστασία και την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Η κοινωνία των πολιτών επαγρυπνά για τα ανθρώπινα δικαιώματα, αποκτώντας όλο και μεγαλύτερη επιρροή. Δεν υπάρχει ωστόσο αμφιβολία ότι παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί, τόσο σε νομικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρά κενά όσον αφορά την προστασία από τον φόβο, την αδικία και την ανισότητα.

Η ατιμωρησία, οι ένοπλες συγκρούσεις και τα απολυταρχικά καθεστάτα δεν έχουν ηττηθεί. Ο ρατσισμός, οι διακρίσεις και η μισαλλοδοξία είναι μερικές από τις μεγαλύτερες προκλήσεις της εποχής μας. Σε πάρα πολλές χώρες, η βία κατά των γυναικών εξακολουθεί να αποτελεί καθημερινό φαινόμενο. Ανεξαρτήτως φύλου, καταγωγής ή φυλής, η κοινωνική ευημερία εξαρτάται από τον σεβασμό όλων των δικαιωμάτων. Για τον λόγο αυτόν, τα κράτη πρέπει να πράξουν περισσότερο για την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας και να εντάξουν στην προσπάθειά τους την παράμετρο «ανθρώπινα δικαιώματα».

6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Βλαχάδη Μ. (2009), Μεταναστευτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Ηρόδοτος – Δημήτριος Κ. Σταμούλης, Αθήνα

Μούσης Ν. (2008), Ευρωπαϊκή Ένωση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

- Παπαγιάννης, Δ. (2007), Εισαγωγή στο Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλά, Αθήνα-Κομοτηνή
- Πλιάκος Α. (2009), Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εφαρμογή του, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, σελ. 114-115
- Χριστιανός Β., Περάκης Μ. (2015), Η δικαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Μελέτες Ευρωπαϊκού δικαίου, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Ξένη Βιβλιογραφία

- Alston P. (2001), Peoples' rights, Oxford University Press, Oxford
- Douzinas C. (2007), Human rights and empire: The Political Philosophy of Cosmopolitanism, 1st edition, Routledge, Abingdon, Oxford, New York
- Freeman M. (2002), Human rights: an interdisciplinary approach, Polity Press, Cambridge
- Jones P. (1999), Human rights, group rights, and peoples' rights, Human Rights Quarterly, London
- Keller P. (1998), Re-thinking Ethnic and Cultural Rights in Europe, Oxford
- Keys B. J. (2014), Reclaiming American Virtue: The Human Rights Revolution of the 1970s, Harvard University Press Cambridge
- Miller D. (2002), Group rights, human rights and citizenship, European Journal of Philosophy, Europe
- Pollis A. (1987), The state, the law, and human rights in Greece, Human Rights Quarterly Greece, Greece

Διαδίκτυο

- <http://www.europarl.europa.eu>
- <http://www.eidhr.eu/whatis-eidhr>
- <http://ddp.gr>
- <http://www.echr.coe.int>
- <https://en.wikipedia.org>
- <http://www.kathimerini.gr>
- <http://www.ohchr.org>
- <https://www.foreignaffairs.com>

<https://www.unric.org>

<https://www.economist.com>

<https://www.iidh.org>

<https://wcd.coe.int>

<http://eur-lex.europa.eu>